

הרב גבריאל צינגער
רב דק"ק ומח"ס
נטעי גבריאל
ברוקלין נ.י. יע"א

איזהו כיבודים יתכן לנשים בהכנסת ס"ת

לתופרם וכן הוכרח לעשות להניחה לתופרו והי' מפקפק על זה יען דנשים פסולות לכל תיקן עשייתן ולזה התחכם לתופרן בעצמו חמש תפירות והשאר הניח אותה לתופרן כיון דבדיעבד כשר באלו התפירות שתפר כבודו כדקיי"ל לענין נקרע זו תו"ד בקצרה, ולהיות כין אין הענין סובל אריכות הנני להשיבו בקיצור לענין דינא, הנה לענין כתיבת ס"ת קיי"ל דנשים פסולות נפסק הש"ע ביו"ד ה' ס"ת ודלא כהדרישה שרוצה להכשיר נשים לכתיבת ס"ת ודבריו נראים מהלכה וכיון דבכלל כתבו לכם היא הכתיבה וכל דיניה הנאמרים מהלמ"מ כמ"ש הרמב"ן בסוכה במלחמות פ"ק א"כ הה"ד שפסולין נשים לתפירות ס"ת דהיא מהלמ"מ כמו דפסולין לכתובה וכן מצאתי במחצית השקל או"ח סי' ל"ט סק"ו שפוסל נשים לתפירות ס"ת וכתב דצריכין להשגיח על הסופרים שאין נזהרין בזה, ולפ"ז גם מה שהתחכם כבודו לתפור בעצמו חמש תפירות והשאר תפרה אשת הרב לכאורה לא פעל מידי בזה דהגם דבדיעבד די באלו שתפר מעלתו ואין השאר מעכב מ"מ כיון דלכתחלה בעינן תפירות הכל וכיון דנשים פסולות לתפירות ס"ת גרע תפירתה טפי מאילו לא נתפר כלל עיי"ש.

וכ"כ שו"ת מי יהודה או"ח (להג"ר יודא אלטמאן סי' י"ג) ע"ד אשר שאל איזה סיוע ותיקון אפשר להניח לנשים לעשות בהחנינוך ס"ת למען יהיה גם להם חלק בהמצוה, ואנכי חקרתי לומר דיש להתיר התפירה של הס"ת להעמודים לנשים דהא

הנני בתשובה מאהבה על שאלתך (*), אשה נדבה ס"ת חדשה ורצתה לקחת חלק בהמצוה אם רשאי לכבדה בביתם בגלילת הס"ת כשבעלה מגביה.

אוצר החכמה
1702

תשובה. הנה מצינו שדנו בפוסקים שחיפשו הנשים אחר מעשה מצוה לזכותם בנתינת ס"ת חדשה ודנים אם רשאי לנשים לתפור עמודי ס"ת כמ"ש שו"ת מהר"ם מלובלין סי' ס"ח, מג"א סי' ל"ט סק"ו, דע"ק סי' רפ"א סק"א, הגהות נחלת צבי שם וביאור הלכה סי' ל"ט ד"ה בכל.

וכ"כ בקונטרס עשרים בסוף ספר מגן האלף להגאון מפלאצק שמתרעם על המנהג שנשמע פה כשגומרין ס"ת נוהגין הסופרים ובעלי הבתים להזמין נשים יקרות שיסייעו לדבר מצוה לתפור היריעות לחברם אשה אל אחותה שאין נכון לעשות כן עיי"ש, וכ"כ שו"ת מהרי"א אסאד יו"ד סי' רפ"א עיי"ש.

אוצר החכמה
1702

אכן כמה פוסקים התירו כמ"ש ערוה"ש סי' רע"ח סי"ב וז"ל ואנו רואים מנהג ישראל שהנשים תופרות הס"ת ושמחים בהמצוה ומנהג ישראל תורה, ואין שום מקום בדין למונעם מזה ונחת רוח הוא להן וכן עיקר לדינא עכ"ד.

וכ"כ שו"ת דברי יעקב (להגאון רבי יעקב שור) סי' ז', ע"ד אשר שאלני כבודו אם נשים כשירות לתפירות ס"ת ואמר מעשה שהי' כי בהיותו כותב ס"ת בטאלמוטש ציוו עליו להביא היריעות לאשת הרב אב"ד דשם

* הרה"ג ר' מרדכי הכהן כ"ץ שליט"א אב"ד אברכי תורה ודעת

אבל רק בתפילין אבל בס"ת פסולין רק לכתובה אבל לא לשאר תיקון וע"ז סומכין העולם ותופרסי הנשים הס"ת משום הידור מצוה, ועי' בתשו' יהודא יעלה סי' רפ"א מש"ס בנ.. וכ' דיש משום ביזוי מצוה אם נשים תופרות ובמחכ"ת זה אינו, דאדרבה עושין משום כבוד מצוה דחביב עליהו, ועי' תרמ"ט סס"י ציין עליו המג"א גבי לולב אם אגדו עכו"ם ובמג"א שם ח', ושם שפיר יש ביזוי מצוה דעושה ע"י עכו"ם ונראה כמתעצל לעשות בעצמו ומבזה בזה המצוה אבל גבי הנשים שהם עושות התפירות משום חיבוב רשאי לכבד להם בזה עכ"ד. וכ"כ מאסף לבעל המחנות לשו"ע סי' ל"ט סקכ"ז שכן המנהג.

וכ"כ בספר עורה השחר (להגאון רבי נתן נטע לאנדא) מערכת ת' סק"ג וז"ל, תפירת ס"ת ביותר מן השיעור הצריך שהוא רק לנוי כ' הפ"ת בני"צ סי' רפ"א שלא יתפרו נשים כמ"ש המג"א תרמ"ט באגודת לולב דלכתחילה אין לאשה לאגוד, ע"ש. ולי נראה לפמ"ש מהרי"ק שרש ט' דמנהג ישראל תורה לדחות כהן מחתן בראשית בשביל המתנדבים שזה כבוד התורה א, כ הנשים שנותנין הרבה ממון שיתפרו זהו נוי וכבוד לתורה, אך כאן יש חשש דלמא יפסקו התפירות שתפרו הזכרים וישארו תפירות הנשים לחוד ויכשירו הס"ת ע"י תפירות אלו, ובס' שר האלף בסופו בקונט' עשרים גרה כ' תשובה לאסור תפירת הנשים והביא שיש סופרים מניחין לנשים לתפור בשביל ממון שפורעין להם ואח"כ פותחין התפירות שלהם ואיכא אונאה וגזל ע"ש, ויש לצדד בשתפרו יותר מהשיעור הצריך הוי הידור ונוי לס"ת לפי שעה וכשפותחין אח"כ שלא להכשיר מכחם, מ"מ כבר זכו בהידור מצוה וליכא גזל ואונאה ויותר טוב להודיע להם כן, אלא דנראה כיון שההכרח להסיר תפירות אלו אין להחשיבם נוי והידור עכ"ד.

כבר מבואר בבני יונה דהתפירה לא מעכב כלל ואם לא נתפר הס"ת להעמודים ג"כ כשר, וע"כ נהגו הסופרים לחבר הס"ת להעמודים בחתיכת קלף ולא בגידין אף דליריעות הלכה למשה מסיני דהתפירה הוא רק בגידין, ועי' באריכות בח"ס יו"ד סי' רע"ז מחזיק במנהג הסופרים בזה דכל ענין חיבור הס"ת לעמודים הוא שיהיה חיבור חזק למען לא יקרע בעת ההגבהה וכדומה, ועכ"פ אין תפירה זו ענין לתפירת יריעות הס"ת כלל, וכיון דאפילו בתפירות דיריעות אשר הוא הלכה למשה מסיני כשר בנשים ורק לכתחלה נאמר שיהיה עסק זה ע"י נשים עיי"ש.

וכ"כ תורת חיים סי' ל"ט סק"א על השו"ע ואם תפר וחיפה התפילין פסול שזה בכלל תיקון עשייתן הן וכו' וה"ה אם חסר ס"ת וכו' (מהר"ם לובלין ש"ח מג"א ז') ועי' מחהש"ק דה"ה נשים מבואר שם שפסולין לתפירת ס"ת וצריך להשגיח ע"ז כי אין הסופרים נזהרים בזה יעו"ש. ועי' בנחלת צבי מהפ"ת יו"ד רפ"א ב' שלא יתפרו הנשים כל היריעה אלא התפירה ראשונה ואחרונה יעשה הסופר וגם באמצע היריעה בין ב' או ג' תפירות שעושות הנשים יעשה הסופר א' ואין לחוש מה שתופרים הנשים איזה תפירות באמצע יעו"ש וכן נוהגים, ולענ"ד היה נראה דכבר האיר הרשב"א בסי' ל"ה דנשים יהי' חייבים במ"ע של כתיבת ס"ת הגם שהם פסולים לכתוב ס"ת טעמא של דבר יען דאינה בוקשרתם דתפילין א"כ לא הוי בכלל וכתבתם גם בס"ת וראיה ממזוזה דחייב אשה אעפ"כ פסולה לכתוב יעו"ש, ועי' בש"ך שם סק"ו דהדרישה כתב דבס"ת אינם פסולים עבד ואשה וקטן רק בתפילין אבל אינו מוכרח, וכבר תמהו רבים הא מפורש בגיטין דמ"ה דפסולים אפי' לס"ת, ולע"ד כוונת הדרישה דבתפילין מדאורייתא פסולין משא"כ בס"ת רק מדרבנן ולפ"ז אפילו אם התפירה בכלל תיקון עשייתן הוא והם פסולים

בחיבור הס"ת אל העמודים כמ"ש בקסה"ס, מ"מ די ודי במש"כ דלענין המנהג שנשים יקרותן כורכות ומחזקות הס"ת אל העמודים אין שום מקום להחמיר בזה, ומצד עצם הענין הרי גם במשכן מפורש בקראי שהי' טוות וכו'.

וחשבתי דאפשר לפרש דברי הספר חסידים אות רע"ט ס"ק א' הי' תופר ס"ת בא כומר ורצה לעזור לו ולא רצה היהודי עיי"ש דכתב ואנחנו עבדיו נקום ובנינו ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלם, וכדי שלא יהי' דבריו ראי' נגד המהר"ם מלובלין שבמג"א הנ"ל, דהם דברו מטעמא דכללא דכל הפסול לכתבתן פסול לכל תיקון עשייתם אם גם תפירות היריעות אשה אל אחותה הוא בכלל, ואלו הס"ת עשהו רק למידת חסידות מקרא דנחמי הנ"ל, ולכן רצה בהגהותח"ס"ל לפרש דהס"ת איירי בסיוע להכנות או תוספות תפירות, ועי' במקור חסד על הספר חסידים שם. ולדברינו הי' א"ש לפרשו דהכוונה אל תפירת כל הס"ת אל עמודיו דבזה אין מצד הדין שום קפידא ולכן מנע את הגוי רק מצד קרא דנתמי', ולשון הי' תופר ספר תורה מורה כן דלא כ' תופר יריעות א"ש יותר כדברינו, ועיין בערוך השולחן סוסי' רע"ה שהביא מנהגם דנשים הי' תופרות אפי' היריעות זא"ז, וכמו שנראה מכמה בעלי תשו' בדורות הקודמים אבל אף אחרי מה שהחמיר המג"א מיסודו של המהר"ם מלובלין, אכן לתפור אל העמודים אין שום מקום להחמיר ומנהגן של ישראל תורה היא וכ' אל תטוש תורת אמך, ומה שרוצות להתייקר בכבוד גמרה של תורה אין למנען כלל עכ"ד.

וכ"כ בספר ישמח לבב דיני סת"מ אות א' והמנהג בזה שמניחים יריעה אחת בשביל הנשים התופרות זו אחר זו ע"מ לסתור ולבסוף תופר אותה הסופר מתחלה ועד סוף וגם הנשים יודעות זה ואין כאן גניבת דעת עכ"ד.

וראה בספר חסידים סי' רע"ט אחד היה תופר ס"ת בא כומר ורצה לעזור לו, ולא רצה היהודי על שם שכתוב (נחמי' ב' ט) ואנחנו עבדיו נקום ובנינו, ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלים (ירושלמי שקלים א ד). וכתב בהגהות מהר"ש זהו ע"פ שאמרו בירושלמי שקלים פ"א דאין מקבלין מהם לחומת ירושלים ולפ"ז כמו ששם אם קבלו אין מחזירין כנראה מסידור ד' הרמב"ם בהלכות מת"ע פ"ח ה"ח שלא סיים ואם לקחו מחזירין עיי"ש, ה"ה הכא אם תפרו אינו פוסל הס"ת, ועכ"פ נראה מד' רבינו דפסול כל שאינו בקשירה אינו בתפירה ל"ש בתפירת ס"ת אפי' לכתחילה מדחפש לי טעם אחר וצע"ק על תשובות מהר"ם מלובלין סי' פ"ח מובא במג"א סי' ל"ט וביותר על ת' נ"צ שבי"ד סי' רפ"א דפוסל אף בדיעבד ולא ראה דברי המהר"ם והמג"א והס"ח.

וכתב עוד שם בהגהות חסד לאברהם, מדברי רבינו בסי' שאחר זה מוכח, שלתפור ס"ת ע"י נכרי מדינא אסור בכתיבה ונראה שמ"ש שרצה לעזור היינו לסייע בהכנתה א"נ שהיהודי עשה עיקר התפירה בראשי היריעה ובאמצע והנכרי רצה לסייע בתוספות תפירה באמצע שאינן מעכבות עיין פ"ת יו"ד סי' רפ"א ס"ג ובנ"צ וגם את זה לא הניח את הנכרי מטעם שכתוב ולכם אין חלק וגו'.

וכ"ש שו"ת עטרת משה (מאקאווע) יו"ד סי' ר"ז וז"ל אכן נראה פשוט דכל מה שדברו בזה הוא רק לתפור היריעות אחת אל אחת דכודאי צריכים מה"ד לתופרן, אבל תפירת כל הספ"ת אל העמודים בתחילתו וסופו ענין אחר הוא, והרי כבר כתב בדגול מרבבה בגליון היו"ד סי' רע"ח ובפת"ש ג"כ מביא דעתו דכיון דאין מקור מצד הדין לחברו אל עמודים ממילא אין נפ"מ במה מחברם אם בגידין או בכל דבר, וכן האריך בזה בתשו' החת"ס תשו' רע"ו חיו"ד וכמ"ש בבני יונה, ואף אם נוהגים גם לתת גידי'

בזקנותה שנסתלקו דמיה לא מיחו בידה דיכולה ליזהר, ומה"ט הואיל ואינה אלא פעם אחת בשנה מקילין ומניחין אותן להלביש הס"ת עכ"ל. ודון מינה לנ"ד.

וראה בב"י או"ח סי' קל"ה וסי' רפ"ב שמביא בשם מהר"ם מרוטענבורג בעיר שכלו כהנים כיצד יתנהגו בעליית ז' קרואים וכו'. דעדיף לכבד לעלות לתורה אשה או קטן מלקרות כהן פעמיים עיי"ש, ונהי דלא קיי"ל כן מ"מ ראינו שבמקום צורך התירו חז"ל.

וראיתי מנהג בעיר זוולד בהולנד שהנהיג הגאון שמואל הירש ז"ל אב"ד, לכבד בגלילת הס"ת אחת מילדות בעזרת נשים ע"כ.

ושמעתי מנכד בעל ברך משה מסאטמאר זצ"ל שכאשר הכניסו ס"ת חדש לעילוי נשמת בתו ע"ה אמר לכבד איש בהגבהת הס"ת ואשתו בגלילת הס"ת וסגולה להפקד בבנים שכן הי' המנהג בסיגעט והזיווג נפקד בכן באותה שנה ע"כ.

וכן העיד הגאון רבי אפרים פישל הערשקאוויטש שליט"א אב"ד האליין שכן מנהג ספינקא לכבד הנשים בגלילת הס"ת. וכן העיד אשת חבר כ"ק אדמו"ר רבי יעקב מספינקא זצ"ל שכן ראתה שכיבדו נשים לשום מטפחת לס"ת חדשה.

ולמעשה יש להתיר בג' תנאים (א) שתעשה גלילה רק בהגבהת בעלה (בימי טהרתה), או אחיה או בנה (ב) ללכת בלבוש צניעות (ג) שתעשה מעשה הגלילה רק לפני קרובי המשפחה.

וכ"כ בספר נהגו העם תמ"א אות ב' שכן מנהג בערי מארקו עיי"ש. וכ"כ שו"ת שמש ומגן ח"ג סי' פ"ח אות ט"ז מנהג מרוקן אם התפירה של ס"ת היא בבית, גם הנשים היו תופרים לבדן, בלי תערובת עם אנשמן, רק כאשר גומרים אנשים אז מתקרבין לתפור, ובצניעות גדולה ובמלבוש צנוע.

וראה בספר חסידים אות תתקל"ב-לג שמנהג נשים לתפור ולתחוב מעשה מחט המעילות ויריעות הס"ת.

ועי' בספר חיים על קה"ת (להגאון רבי חיים פלאגי) סי' ט"ז אות כ"ב, וז"ך ואולם יש להסתפק אם האשה תוליד ס"ת בתיבה לפני ^{מאמר החכמה} הצבור ואת"ל דלא תעשה כן להכנס בתוך ^{מאמר החכמה} הצבור וליקח ס"ת בחיקה אם יהיה שכתב לה ס"ת מממונה אם היא רוצה להוליכה לס"ת על ידה לביהכ"נ אם איכא בזה שלא תעשה כן משום כבוד צבור או לא וצריך להתיישב בדבר, וכבר עשו מעשה בשתי נשים דכתבו ס"ת בזמנינו והוליכו הספר תורה לבית הכנסת והיו טהורות ופסקו להן אורח נשים עכ"ד. וא"כ כ"ש דמותו לכבדן בגלילת הס"ת.

וראה בתפארת אריה הל' תפילין או"ח סי' ל"ז פרק נ"ז סק"ב ועל פי מה שראיתי המנהג דבשמחת תורה דוקא הנשים זקנות מלבישות הס"ת, והי' נ"ל דיצא המנהג משום דבגמרא דעירובין איתא דלא מיחו חכמים במיכל שהיתה מנחת תפילין ובפסיקתא איתא שמיחו, ולזה י"ל דתרווייהו איתא דבנערותה דהיתה עלולה לראות דם מיחו בידה, אבל

